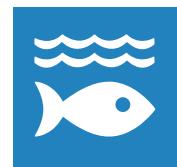

EKO-VUKOV ZABAVNIK

**Grasping
the EU**

Sprovodi:

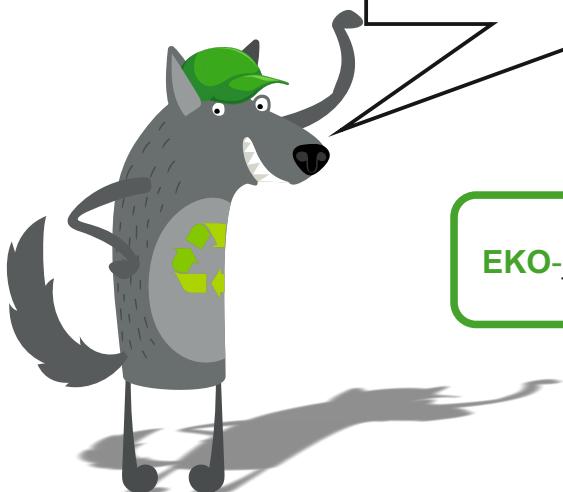
Finansira:

Programma
di cooperazione
di comunità
Trentino-Balcani
2018-20

un progetto di:
TRENTINO CON BALCANI
con il sostegno della:

Zdravo drugari,
na početku bih želeo da vam se predstavim.
Ja nisam samo običan vuk, moje ime je
EKO-Vuk i u ovom Zabavniku ćemo
zajedno kroz zabavne igre i zadatke učiti o
Ciljevima održivog razvoja i očuvanju naše
životne sredine.
Po završetku svih zadataka i ti, kao i ja,
svom imenu možeš dodati prefiks **EKO!**

EKO- _____

(ovde upiši svoje ime)

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA

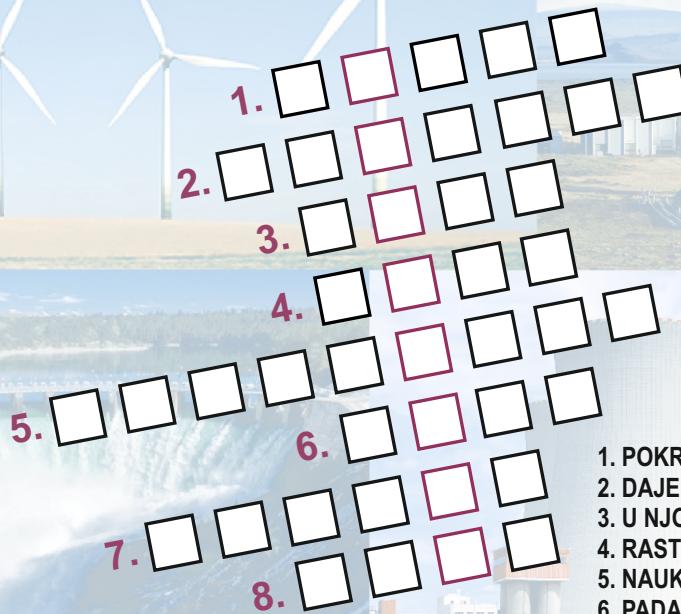
1. januara 2016. godine, 17 ciljeva održivog razvoja zvanično je stupilo na snagu. Ovi ciljevi su deo akcionog plana za koji su se svetski lideri složili da će pomoći da svet postane bolji do 2030. godine.

Godina 2030. može se činiti dalekom, ali za rešavanje ovih problema potrebno je puno rada i zalaganja - poput zaustavljanja siromaštva, borbe protiv nejednakosti, borbe protiv klimatskih promena, zaštite naših okeana i životinja i obezbeđivanja da niko ne bude izostavljen.

Ovi ciljevi pozivaju sve države da pomognu u zaštiti naše planete. To uključuje vlade, preduzeća, civilno društvo i mlade ljudi poput vas! U ovoj knjizi cete naučiti više o tome koji su ciljevi, a takođe cete naći i nekoliko saveta o tome šta možete učiniti da promenite svoj život i život onih oko sebe!

Promena počinje od vas!

1. POKREĆE VETRENJAČE
2. DAJE NAM SVETLOST I TOPLOTU
3. U NJOJ ŽIVI ŠARAN
4. RASTE U ŠUMAMA I PARKOVIMA
5. NAUKA O ŽIVOTNOJ SREDINI
6. PADA IZ OBLAKA
7. PROIZVODI SE U ELEKTRANAMA
8. CRN KAO _____

**7 DOSTUPNA I
OBNOVLJIVA _____**

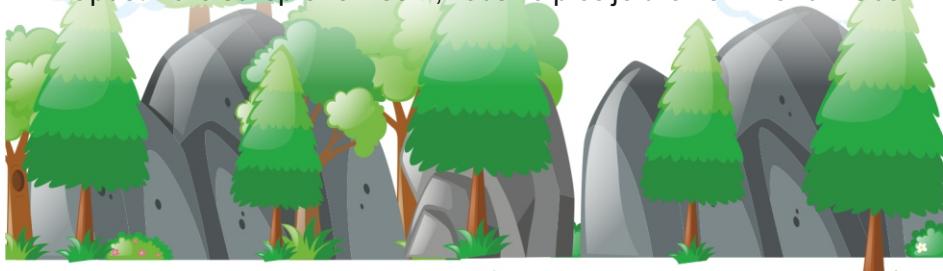
Rešenje ukrštenice upiši na ovu liniju i doupni naziv sedmog cilja održivog razvoja!

Nekada davno bio jedan RAPA NUI

Pre mnogo godina, kada su Italijom još vladali Rimljani, jedrilice na čijem čelu se nalazio kralj Hotu Matua, doploviše sa obala jednog polinežanskog ostrva i na njima su se nalazili neki ljudi, zalihe hrane i neke životinje. Nakon što su plovile danima i noćima, ovi jednostavni brodići dodoše do jedne divne plaže, Ankene, na obalama ostrva Rapa Nui. Ovde je stanovništvo naišlo na plodan teren gde je moglo da uzgaja biljke, gde ima sveže vode za piće, ptica najrazličitijih boja i bujne šume koja je prekrivala celo ostrvo. Rapa Nui nije bilo veliko ostrvo, ali je nudilo mnogo toga narodu kralja Hotu Matua, tako da je za nekoliko vekova populacija neverovatno porasla. U šumi je raslo mnogo palmi, koje je ovo novo stanovništvo koristilo za izgradnju velikih jedrilica kojima će ići na pecanje. Raslo je i drveće, hua hua" pomoću kojeg su pravili izdržljive kanape, kao i "toromiro", drveće pomoću kojeg su pravili ogrev. Ljudi su živeli srećno, jeli su ribu i neke druge uzugajane proizvode. Razvili su umetnost i kulturu: majstori tog ostrva su pravili skulpture Moai (današnje Uskršnje ostrvo), te divove velikih nozdrva i još većih noseva, koji su sa kamenoloma bili premeštani po ostrvu pomoću kanapa i debla. Stanovništvo je bilo bogato i živahno, ali ostrvo koje je steklo takvu slavu, počelo je da bledi, a da njegovi stanovnici toga nisu bili ni svesni. Šume su sečene prebrzo, i nije im se davalо vremena da opet izrastu, zemljišta koja su seljaci napustili bila su isprana kišom, voda za piće je bila na izmaku. Kada

je poslednje drveće posećeno, ptice su morale da napuste ostrvo, i niko ne zna da li su pronašle neko drugo plodno zemljишte ili su umrle tokom putovanja. Kada su stanovnici hteli da ponovo izgrade jedrilice koje su nestale sa obale tokom jednog jakog nevremena, shvatili su da više nema palmi, da nema šanse da idu na pecanje, pa čak ni mogućnosti bega sa ostrva. Promenili su način ishrane, nisu više jeli ribu, počeli su da jedu piliće koje su njihovi preci doneli na ostrvo i mekušce koji su dolazili na obalu. Ubrzo su kokoške i mekušci izumrli, zemlja nije više nudila voće, i stanovništvo je ostalo usamljeno i pregladnelo. Bio je to kraj. Jedini izvor hrane su postali drugi ljudi. Tako je nastao kanibalizam, porasla je mržnja i rivalitet za ono malo preostale hrane. Započeti su ratovi i krvave bitke.

Kada su 5. aprila 1777. na uskršnji ponedeljak, Holanđani dospeli na ostrvo, zatekli su samo mali broj pretučenih, neuhranjenih i izgladnelih stanovnika.

PITANJA ZA RAZMIŠLJANJE

Šta si naučio/la iz ove priče?

U čemu su grešili stanovnici Uskršnjeg ostrva?

Da li te današnji način života
u nečemu podseća na život naroda
sa Uskršnjeg ostrva?

Kakav bi im savet dao/la?

Pročitaj priču svojim drugarima i zajedno odgovorite na ova pitanja.

Da li imate neki savet i za svoje sugrađane?

Da li dovoljno vodimo računa o očuvanju prirodnih resursa?

A sada ako želiš da saznaš šta se podrazumeva pod obnovljivim i neobnovljivim izvorima energije, pročitaj tekst ispod!

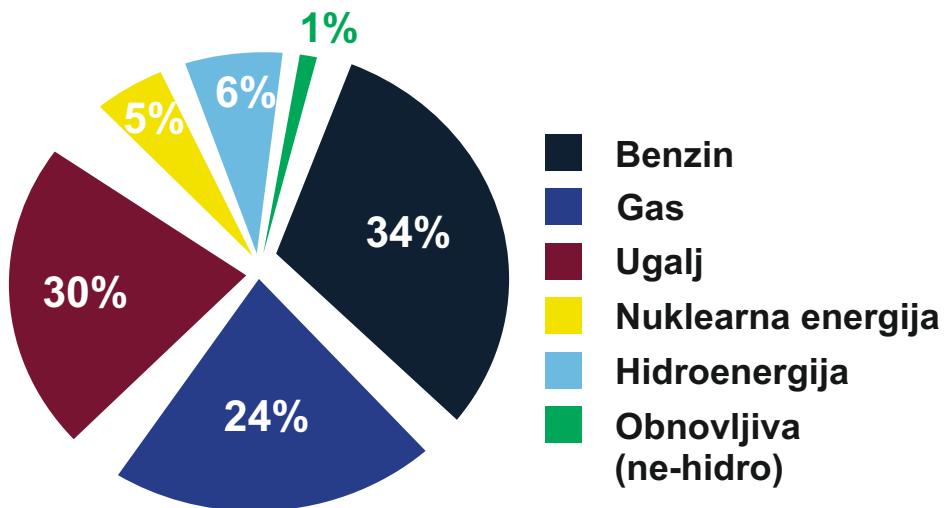

Obnovljivi izvori energije su oni čija se upotreba ne zaustavlja i stalno se obnavlja: sunce, vетар, talasi, struje plime i oseke, geotermalna energija, biomasa. Da bi se dopunila ova definicija, moramo uzeti u obzir i vremenske komponente: razlika između obnovljivih i neobnovljivih izvora u stvari je zasnovana na odnosu između vremena potrebnog za regeneraciju izvora i brzine njegovog korišćenja. Na primer, fosilna goriva, kao što su nafta, uglje i gas, kojima je potrebno geološko vreme za njihovo obnavljanje, konzumiraju se takvom brzinom da se smatraju neobnovljivim resursom.

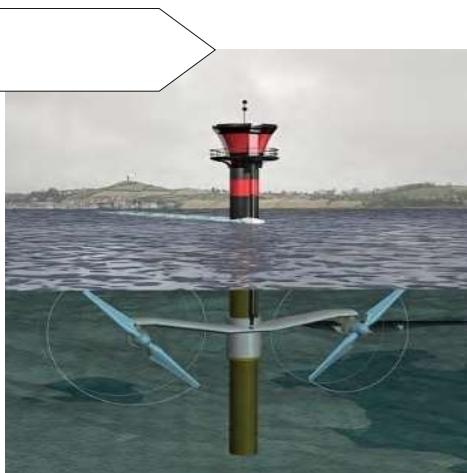
Drvo proizvedeno u šumama, kao i u šumama zasađenim na održiv način, je uvršteno u obnovljive izvore jer poštuje red ponovnog, prirodnog razvoja šume.

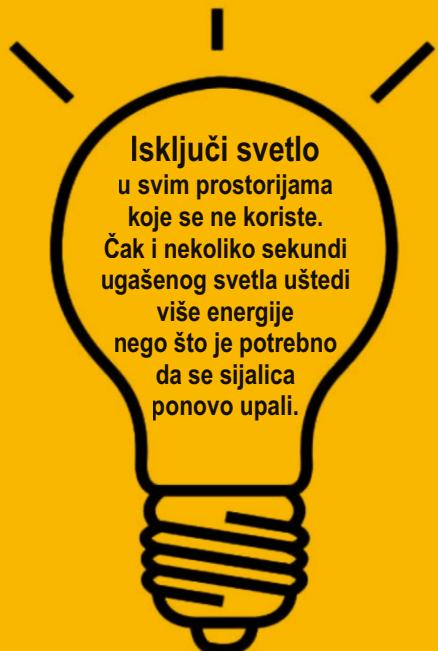
U svetu se danas u velikoj meri koriste samo neobnovljivi izvori: fosilna goriva i nuklearne fisijske reakcije.

UPOTREBA ENERGIJE U SVETU

Na osnovu slika odredi koji obnovljivi resurs se koristi za proizvodnju energije

Evo nekoliko korisnih saveta za uštedu energije

Ovde upiši/nacrtaj tvoj savet za uštedu energije.

VODA KAO IZVOR ŽIVOTA

Voda koja obuhvata sve, od reka i jezera do močvara i mora, dom je mnogim životinjama i biljkama, a sa njima i druge biljke i životinje zavise od nje. Za ljudе su vodene površine i reke izvor zdravlja, hrane, prihoda i energije, kao i glavni saobraćajni pravci i mesta za odmor.

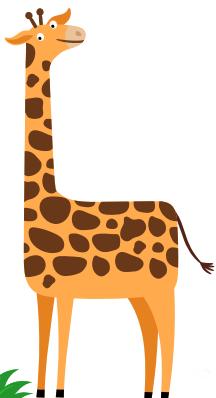
Ljudi vekovima menjaju vodene površine i reke kako bi uzbajali hrani, proizvodili energiju i štitili se od poplava. Ove aktivnosti su takođe bile ključne za ekonomski i socijalni razvoj, ali su takođe naškodile kvalitetu vode i prirodnim staništima riba i drugih vodenih životinja i biljaka, posebno u rekama. U mnogim slučajevima voda takođe ima nezahvalan zadatak da transportuje zagađivače koje ispuštamo u vazduh, zemlju i vodu, a u nekim slučajevima je krajnje odredište našeg otpada i hemikalija.

Jedan stari prijatelj...

Sledeći put kada ožedniš i odvrneš slavinu kod kuće da popiješ malo vode, pokušaj da je posmatraš pre nego što je popiješ. Zar ti se ne čini da si je već video? Na mnoge od tih čestica vode si već negde naišao, tokom kišnog dana ili tokom posete nekom jezeru, možda jednog vlažnog jutra ili tokom snežnih padavina. I to nije sve! Istom tom vodom koja se nalazi u tvojoj čaši možda je pre tebe ugasila žeđ neka divokoza, zec ili čak žirafa!

Čak i voda koju koristiš za kupanje i čišćenje svojih stvari ti se pre ili kasnije vraća, uvek ista, u beskrajnom kruženju. Sve ovo možda ne liči na problem: na svetu ima mnogo vode! To je istina, ali veći deo vode planete Zemlje je slana voda, dok je mnogo sveže vode zarobljeno u glečerima, a zatim, nismo samo mi ljudi oni kojima je potrebna je potrebna sveža voda, već je potrebna i svim drugim životinjama, a i biljke bi uginule bez nje.

Voda u svetu

Potreban je veliki napor mašte da se zamisli sva voda na svetu. Sada pokušaj da zamisliš kako je sva voda na svetu iznosi 100 litara i da odgovoriš na pitanja ispod:

Da je količina vode na Zemlji
ukupno 100 litara ...

100 litara

koliko bi bilo slatke
vode?

litara

Od ukupne rezerve vode
na svetu 100%

slatkovodne su 3%

A uzimajući u obzir da se
mnogo sveže vode nalazi
u glečerima, koliko nije je
dostupno za biljke i
životinje?

_____ litara

I uzmi onoliko vode
koliko koriste biljke i sve
životinje, osim čoveka.
Koliko vode ostaje za nas
ljudi?

_____ litara

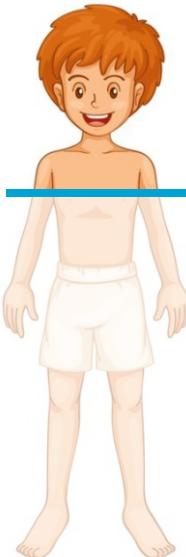
dostupno za biljke i životinje
je 0,6% vode

Voda dostupna
ljudima 0,003%

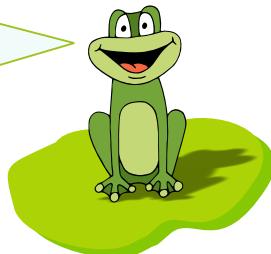

Možeš pokušati da postaviš
ova pitanja čak i odrasloj
osobi, da proveriš da li zna
koliko "vode za piće" se
nalazi na našoj planeti.

Voda u našem telu

Kako ste samo veliki vi ljudi! Veliki i jaki, ali i vi ste, kao i ja, sastavljeni od vode! Da li ste znali da se vaše telo sastoji uglavnom od vode? Kod male dece ova dragocena tečnost čini 75% težine, a kod starijih oko 50%. Možete da nalepite na crtež sliku tvog lica, a zatim izračunati koliko kg vode se nalazi u vašem telu, što nije teško.

Izračunaj koliko je vode u tvom telu

Ovde napiši koliko si težak u kg:

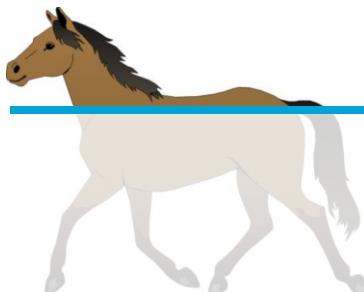
pomnoži sa 65

podeli rezultat na 100:

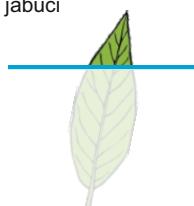
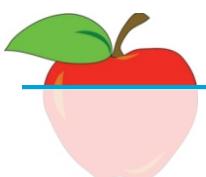
Napiši koliko kilograma vode je (otprilike) u tvom telu:

--	--	--	--	--	--

Voda u drugim životinjama i u biljkama

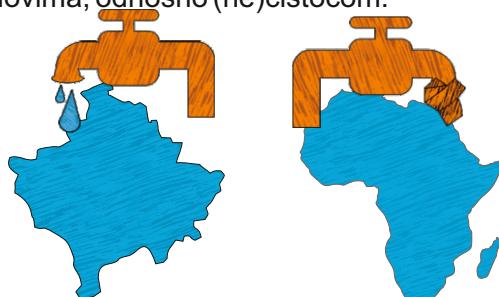
Pokušaj da izmeriš ove crteže do plave linije, da bi saznao koliko vode ima u konju, listu ili jabuci

Voda kao izvor života

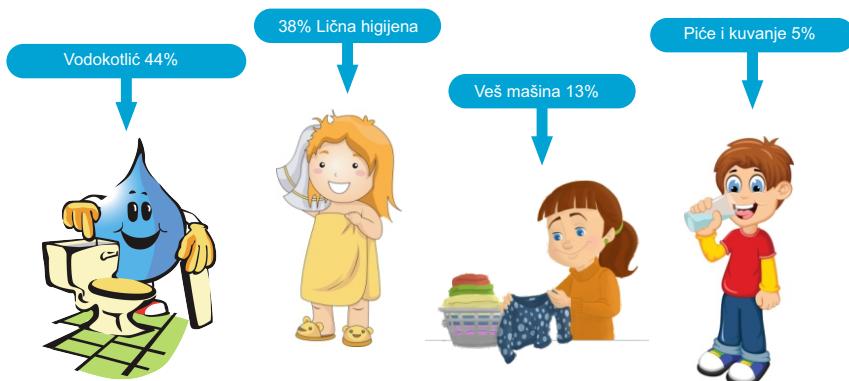
Bilo bi sjajno da je vode na svetu dovoljno za sve, ali nažalost nije tako: milijardu i po ljudi nema pijaču vodu i više od 2.2 miliona ljudi svake godine umre od posledica trovanjem nečistom vodom. Pored toga, više od polovine ljudi nema odgovarajući sistem kanalizacije i to omogućava širenje bolesti uzrokovane lošim sanitarnim uslovima, odnosno (ne)čistoćom.

Stanovnici Italije u proseku koriste između 12 i 50 litara vode po osobi. Evropljani je koriste od 170 do 250, a u Sjedinjenim Američkim Državama svaki stanovnik troši i do 700 litara! (Legambiente 2006).

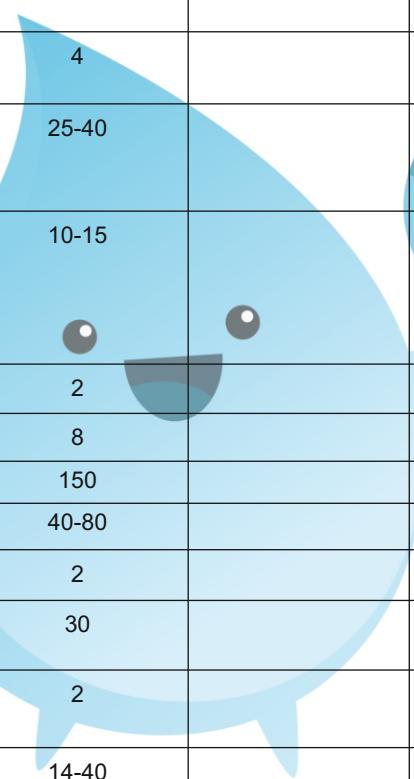
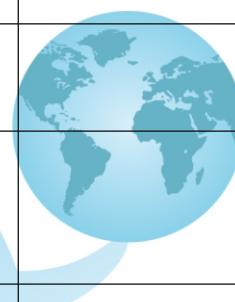
Svaki put kada pustimo vodu u wc šolju, troši se 8-10 litara vode (4 litre sa manjim dugmetom, koje je dostupno samo u modernijim kupatilima), znači, puštanjem vode konzumiramo 2 puta veću količinu od one koja je za mnoge u državama u razvoju, dostupna za jedan ceo dan.

Ispod možeš videti kako je raspoređena naša kućna potrošnja vode i, na sledećoj stranici možeš izračunati svoju potrošnju.

Ne tako davno, potrošnja vode u našoj zemlji je bila znatno niža nego danas: ljudi su morali da se namuče kako bi obezbijedili vodu za pranje, piće, jelo i da utole žed životinjama, tako da su mnogo pazili da je ne rasipaju. Dok mi danas umjesto toga možemo samo odvrnemo slavinu i da se poslužimo vodom, i ova velika lagodnost nas dovodi do toga da gubimo mnogo vode.

Evo nekih dnevnih aktivnosti i rezultata potrošnje vode.

	Potrebna voda (L)	Dnevna potrošnja	Pomnožite sa dnevnom potrošnjom
Puštanje vode u WC-u, veliko dugme	10		
Puštanje vode u WC-u, malo dugme	4		
Pranje suđa vodom, dok voda teče u kontinuitetu	25-40		
Pranje posuđa, pranje ruku sa toplovom vodom, zatvaranje vode između ispiranje	10-15		
Potrebno piće vode za 1 dan	2		
Kuvanje	8		
Kupanje	150		
Tuširanja (kratko – dugو)	40-80		
Pranje ruku	2		
Pranje zuba bez isključivanja slavine	30		
Pranje zuba, sa zatvorenom slavinom	2		
Pranje suđa u mašini	14-40		
Slavina koja kaplje	5		
Ukupna potrošnja			

15 ŽIVOT
NA ZEMLJI

ZA ČISTIJU OKOLINU!

Siguran sam da prepoznajete grad na ovoj fotografiji! Svi volimo da šetamo kroz naš Knjaževac kada je obasjan suncem i čist.

I ja ponekad
zabacim štap na
Timoku iako mi
riba nije baš
omiljena hrana.

ALI...

...nije naša okolina uvek i svuda tako čista i lepa kao na prizorima sa prethodne stranice.

I ovo su slike
naše okoline, to
jest slike naših
nemarnih
sugrađana!

IVO MORA DA SE PROMENI!!!

ČUVAJMO NAŠU OKOLINU!

- *brinemo o životinjama
- *ne štedimo vodu
- *čistimo otpad sa javnih površina
- *zagađujemo vazduh
- *koristimo plastične kese
- *recikliramo
- *nemarno bacamo smeće
- *koristimo pesticide

Na liniju ispod slike upiši opis koji joj odgovara, a kružić pored slike oboj **CRVENO** ako to što je na slici ŠTETI našoj okolini, ili **ZELENO** ako time ŠTITIMO našu planetu.

Šta svako od nas može da uradi?

Uvek svo smeće treba da bacimo u _____.

Ako vidimo _____ bačene na zemlju van kante za smeće, te otpatke bi trebalo da _____ i _____ u kantu.

Kada se vraćamo iz škole, a na ulici nema kante za otpatke, praznu flašicu sok i _____ od čokolade stavićemo _____.

DOPUNI REČENICE!

Vozači kamiona za smeće sakupljaju kante za smeće u gradu. Svo smeće stavlju u kamion i i nose na deponiju. Pomozi vozaču da pokupi svo smeće i odveze ga do deponije!

Draga deco,

Evo nas na kraju **EKO-Vukovog ZABAVNIKA**, ali sam siguran da je ovo u stvari tek početak! Podelio sam sa vama neke ne tako lepe činjenice o našoj okolini, ali i puno predloga za to kako možemo pomoći da naša planeta postane čistija i zdravija za sve njene stanovnike. Na prethodnoj strani ste i vi napisali svoje ideje, tako da sa punim pravom vašem imenu možete dodato zeleni prefiks **EKO!** Svako od vas treba da da svoj doprinos kako bi smo ostvarili svih 17 ciljeva održivog razvoja do 2030. godine!

Koncept i izgled **EKO-Vukovog ZABAVNIKA** osmislila je moja prijateljica Ana Jovanović uz pomoć članova sekcije EKO-Vuk Osnovne škole «Vuk Karadžić» iz Knjaževca.

Veliki EKO pozdrav do sledećeg druženja!

EKO -Vuk

Više informacija o CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA možete naći na sledećim internet stranicama:

<https://www.unicef.org/serbia/media/12731/file/mapiranje.pdf>

<https://www.rs.undp.org/content/serbia/sr/home/sustainable-development-goals.html>

<https://worldslargestlesson.globalgoals.org/>

Pronadite zanimljive materijale za decu na ovom linku:

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/student-resources/>

Obavezno posetite sajt freerice i kroz igru pomozite onima kojima je to najpotrebnije:

<https://freerice.com/categories/english-vocabulary>

Obavezno poslušajte pesmu REACH OUT koju je Vlatko Stefanovski komponovao povodom 70 godina postojanja Ujedinjenih nacija i početka rada na ostvarivanju Globalnih ciljeva održivog razvoja UN.

<https://www.youtube.com/watch?v=wiUAFV7kR58>

1 SVET BEZ SIROMAŠTVA 	2 SVET BEZ GLADI 	3 ZDRAVLJE I BLAGOSTANJE 	4 KVALITETNO OBRAZOVANJE 	5 RODNA RAVNOPRAVNOST 	6 ČISTA VODA I SANITARNI USLOVI
7 DOSTUPNA I OBNOVljIVA ENERGIJA 	8 DOSTOJANSTVEN RAD I EKONOMSKI RAST 	9 INDUSTRija, INovacije I INFRASTRUKTURA 	10 SMANJENJE NEJEDNAKOSTI 	11 ODRŽIVI GRADovi I ZAJEDNICE 	12 ODGOVORNA POTROŠNJA I PROIZVODNJA
13 AKCIJA ZA KLIMU 	14 ŽIVOT POD VODOM 	15 ŽIVOT NA ZEMLJI 	16 MIR, PRVDA I SNAŽNE INSTITUCIJE 	17 PARTNERSTVOM DO CILjeVA 	CILjeVI ODRŽIVOG RAZVOJA